

modernih tehnoloških postopkov pri pridelavi olja. Silhueta konja iz žice (avtor akad. kipar Marko Pogačnik) ponazarja vlogo domače živali pri delu v oljarni in hkrati razbremenjuje togost rekonstrukcijskih zahtev v prostoru.

Oljarni sledi v nadstropnih prostorih predstavitev istrske kmečke kuhinje in sobe. Ne gre zgolj za prikaz bivanjskih razmer na prehodu stoletij in v prvih desetletjih tega stoletja, temveč za prikaz temeljnih snovnih dobrin notranje opreme, ki so vplivale na način življenja stanujočih in hkrati odražale njihov socialni izvir. Izhajali smo iz dejstva, da je prikaz bivanjske kulture širok pojem, ki ga je težko prikazati statično, vezano na določen čas. Posamični kosi notranje opreme navezujejo kontinuiteto obstoja na različna časovna obdobja, medtem spreminjajo svojo namembnost in se (nekateri) še danes ne izključujejo iz živega dogajanja.

Silhuete v papirju (istega avtorja) kažejo na namembnost posamičnih kosov notranje opreme in na njeno časovno spreminjanje.

Dislocirano etnološko zbirko v Ravnu bomo v naslednjih letih dopolnjevali z novimi eksponati (v času priprav nam niso bili na voljo). V teku so priprave za izdajo kataloga o zbirki, leta 1984 pa bomo dokončno uredili okolico stavbe. V nekdanjem gospodarskem posloplju bomo uredili depo za oljarstvo.

Muzejska zbirka je nastajala v sodelovanju delavcev muzeja, Pokrajinskega muzeja iz Kopra in Slovenskega etnografskega muzeja. Risbe in silhuete so delo akad. kiparja Marka Pogačnika. Fotografsko gradivo sta izdelala akad. slikar Dušan Podgornik in Žare Veselič. Sodelovali so tudi vaščani, ki so nam z nasveti ali možnostjo odkupa predmetov omogočili postavitev zbirke.

Stalno zbirko bomo skušali aktivno vključiti v vaško dogajanje in jo predstaviti širši javnosti. Ne smemo prezreti njenega pedagoškega pomena za vzgojo in izobraževanje in seveda njene vloge v popestritvi obalne turistične ponudbe. O problemih, nakazanih v zadnjih vrsticah, pa bo potrebno vsekakor spregovoriti in napisati kaj več.

ZORA ŽAGAR

KNJIŽNA POROČILA IN OCENE

POMISLEK OB KONGRESNEM ZBORNIKU

(ZBORNIK 1. kongresa jugoslovanskih etnologov in folkloristov. Rogaška Slatina, 5.—9. 10. 1983. Ljubljana, Slovensko etnološko društvo 1983. knjiga 395 str., 2. knjiga 396—812 str. /Knjižnica Glasnika SED 10/1, 2)

Septembra 1983 je kot deseti dvojni zvezek Knjižnice Glasnika SED izšel zbornik prvega skupnega kongresa jugoslovanskih etnologov in folkloristov. V zborniku so zbrani prispevki udeležencev kongresa v Rogaški Slatini po razpisanih plenarnih (1. zvezek, 42 referatov) in sekcijских temah (2. zvezek, 62 referatov). Pripravljalci kongresa so upoštevali posebno priložnost (prvo skupno srečanje etnologov in folkloristov v skoraj štiridesetletnem povojnem delu) in tradicijo dosedanjih ločenih kongresov (29 folklorističnih in 17 etnoloških) predlagali naslednje plenarne in sekcijske teme:

I. plenarna tema „Predstavitev Kozjanskega“. Predstavitev kraja je na vseh kongresih stalna tema, posvečena kraju in okolju, kjer poteka kongres. Nanjo se nanašajo trije prispevki (o duhovni kulturi na Kozjanskem, o stavbni dediščini in o splošnih potezah sprememb v načinu življenja). Objavljeni prispevki naj bi ob ogledu terena (strokovna ekskurzija udeležencev) spodbudili razpravo o varovanju kulturne dediščine in načrtovanju razvoja Kozjanskega kot obrobne in zapostavljene področja;

II. plenarna tema „Težnje v povojni jugoslovanski etnologiji in folkloristiki“ je bila zamišljena kot središčna kongresna tema. Republiški etnološki in folkloristični referati (dva za vsako republiko) bi morali biti kritična analiza dosedanjega strokovnega dela, kjer bi se pokazale značilnosti in dosežki obeh ved v povojnem času. Objavljenih je 14 referatov in prispevek gostje kongresa Margarite S. Kašube o delu sovjetskih znanstvenikov pri etnološkem preučevanju narodov Jugoslavije;

III. plenarna tema „Po sledeh najstarejše kulturne dediščine“ je predstavljena v 27 raznovrstnih prispevkih, ki obravnavajo starejše vire, gradivo in pojave o kulturni kontinuiteti na jugoslovanskem ozemlju.

Drugi zvezek zapolnjujejo referati sekcije o vprašanjih uporabnosti etnologije in folkloristike v sodobni jugoslovanski družbi (15 referatov), sekcije o etnološkem in folklorističnem preučevanju mest (6 referatov), ustnem slovstvu (27 referatov) in etnomuzikoloških temah (13 referatov) in samo en prispevek za načrtovano okroglo mizo o obravnavi etnosa in nacije v naših vedah.

Vsebinska zasnova zbornika oziroma razpisane teme (čeprav sprejete z nelahkim soglasjem jugoslovanskih etnoloških in folklorističnih druš-

tev) obetajo seznanitev z razvejanim etnološkim in folklorističnim delom, teoretično ravniyo in konkretnimi raziskovalnimi rezultati, skratka s spoznanji jugoslovanskih strokovnjakov v povojnem času, njihovimi sočasnimi prizadevanji in usmeritvami.

Vendar: pričakovanja o sintetični podobi jugoslovanske etnologije in folkloristike se kmalu podrejo. Že samo razmerja med številom referatov za posamične teme kažejo na prevladujočo ozko specialistično naravnost raziskovanja, obravnava in vsebina pa vse prepogosto tudi na neučinkovite metode, ki z vidika razumevanja celovitosti kulturološke problematike, zahtevnosti njenega preučevanja in aktualnih življenjskih problemov zaostajajo za sodobnimi strokovnimi zahtevami. Podobne obravnave polnijo številne prejšnje zbornike in nekako ne sodijo v sintetični jugoslovanski zbornik (ob tem mislim predvsem na prispevke o najstarejši kulturni dediščini in usnem slovstvu), temveč v kroge specialistov in na njihova posebna posvetovanja. To načelno seveda velja za vse teme, vendar je na tem mestu potrebno razločevati med splošnejšimi in specifičnimi vprašanji vsake vede. Če je slednjih obravnav veliko, je razmeroma malo tistih, ki sledijo ciljem kongresa in se lahko vključujejo v razpravljanje o vlogi etnologije in folkloristike v sodobni jugoslovanski družbi, pa še to le s spoznanji o posredovanju kulturne dediščine v turizmu in muzejstvu. Presenetljivo skromno je zastopana tudi mestna problematika.

Navedena dejstva pravzaprav niti niso presenetljiva, če pozorneje preberemo pregledne in komentarje o težnjah v povojni jugoslovanski etnologiji in folkloristiki. Čeprav so prispevki različno zasnovani in problematizirani (od zgolj kronoloških do epistemoloških), je iz razvoja obeh strok razvidno, da so sodobnejša prizadevanja (v teoretskem in vsebinskem pogledu) značilna šele za zadnje desetletje tam, kjer so bili spremenjeni pogledi zaradi načrtnosti dela dovolj odmevni, da so se rezultati pokazali tudi že v raziskovalni praksi. Med ključnimi problemi, ki se kažejo v zborniku (in ki so se pokazali tudi v kongresnih razpravljanih), so skoraj vrtički miselnosti, odsotnost samokritike in strokovne kritike, celo neznanstvenost in nestrokovnost (raven nekaterih prispevkov je nižja od amaterske), ki omogočajo, da na takem srečanju prevlada načelo „Važno je sodelovati!“. Kljub želji, da bi se izognili zameram in užaljenosti, bi si uredništvo in pripravljalci kongresa morali vzeti pravico selekcije ali pa vnaprej natančneje določiti teme in kriterije. Ker tega očitno ni bilo mogoče storiti, natisnjena besedila in zbornik v celoti nazorno odslikujejo raven današnje jugoslovanske etnologije. Sledi seveda vprašanje, s kakšnimi razlogi bi to podobo nasilno spreminjali. Najbrž bi moralo vsako strokovno posvetovanje prinesiti nova, aktualna spoznanja, tega smo nekako vajeni tudi iz podobnih tujih zbornikov, kjer je vedno mogoče prebrati kaj novega, kjer obrobne stvari odpadejo, kjer je, skratka, zbrano najboljše. In najbrž ni razloga, ki bi nasprotoval želji za čim večjo kvaliteto, in tudi ničesar, kar bi

vedo zadrževalo v samozadovoljstvu, inerciji do novega in drugega. (Da tega vtisa niso „popravile“ niti razprave o posamičnih temah, je ugotovil tudi poročevalec o kongresu, ko je zapisal, da vrelci v Rogaški Slatini niso prekipeli.)

Zbornik je torej predvsem zbirka gradiva, popis tem, s katerimi se ukvarjajo posamezniki. Da večina jugoslovanskih etnologov še vedno popisuje, zbira in spopolnjuje množico že nakopičenega gradiva, najbrž ni posebno spodbudna ugotovitev. Nenačrtnost (konceptualna in organizacijska) raziskovalnega dela pač sama po sebi onemogoča sintetično jugoslovansko kulturološko podobo, ne le celovito, ampak tudi po posamičnih tematskih razdelkih. Nadaljevanje take prakse nedvoumno pomeni stagnacijo vede. Kako tak način ostaja pri drobnih spoznanjih, lahko nazorno razberemo iz prispevkov o težnjah v povojnem razvoju. Ti prispevki poleg redkih izjem prinašajo zgodovini naše vede kljub njihovi omenjeni raznovrstnosti spoznanja, iz katerih bi se bilo morda vredno kaj naučiti.

INGRID SLAVEC

Zmaga Kumer,

LJUDSKA GLASBILA IN GODCI

Ljubljana, Slovenska matica 1983.

Izšla je dolgo pričakovana knjiga. Šele naše stoletje nam je dalo dve podobni knjigi. V slovenski izdaji je izšel prispevek o slovenskih glasbilih, pisan za evropski priročnik o ljudskih glasbilih „Handbuch der europäischen Volksmusikinstrumente“, ki sta ga začela leta 1967 izdajati Erich Stockmann (Institut für deutsche Volkskunde an der Akademie der Wissenschaften, Berlin) in Ernst Emsheimer (Musikhistoriska Museet, Stockholm), tiskati pa VEB Deutscher Verlag für Musik, Leipzig. Prispevek dogovori, ki naj bi sledil skupnemu posvetovanju o raziskovanju in podajanju rezultatov, prispevek, ki ga zato nujno primerjamo z raziskovalnimi dosežki drugih evropskih držav (pa naj je pisan v znanstvene ali poljudne namene).

Ista avtorica je leta 1972 (založba Obzorja, Maribor) objavila prvo slovensko delo te vrste z naslovom „Slovenska ljudska glasbila in godci“. Knjižica je hitro pošla in zanimanje zanjo ni usahnilo vse do izida te novitete, razširjene in spopolnjene izdaje prve knjižice. Toda, ali je res popolnejša?

Zavedam se bremena raziskovalca in pisca kakršnih koli spisov, poljudnih ali znanstvenih, in občudujem pogum avtorjev, voljo in silno energijo, še zlasti energijo, da nastane delo, o katerem govorim. Zmaga Kumer je prav gotovo opravila delo velike širine, ki ga je morda omogočil šele današnji čas z vsemi izsledki in številnimi prizadevanji različnih zbirateljev — raziskovalcev, ki jih je